

ISET-ის კვლევითი ნაშრომი N2025/05

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი

მარტი 2025

ავტორები:

მარიამ ლობჯანიძე
დავით კეხელაშვილი
ელენე სამუშაიძე
თათია ხიდაშელი

შენიშვნა: წინამდებარე დოკუმენტი მომზადებულია შვედეთის ფინანსური მხარდაჭერით. დოკუმენტის
შინაარსი არის ავტორ(ებ)ის პასუხისმგებლობა და არცერთ შემთხვევაში არ ასახავს შვედეთის პოზიციას.

მიმოხილვა

მუნიციპალიტეტების ეკონომიკური განვითარება საქართველოში მდგრადი განვითარების ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა. თბილისში ცხოვრობს ქვეყნის მოსახლეობის თითქმის 1/3, იქმნება მშპ-ის 50% და ქალაქი ზრდას განაგრძობს. ეს კი იმის ფონზე, რომ მუნიციპალიტეტებში, გამონაკლისის გარდა, მოსახლეობის რაოდენობა მცირდება, სიღარიბის და უმუშევრობის დონე მაღალია და ეკონომიკა ნელა ვითარდება. საქართველოს მოსახლეობის 48% სიღარიბის საერთაშორისო ზღვარს მიღმა ცხოვრობს, რაც იმას ნიშნავს, რომ დღეში 6.85 აშშ დოლარს ან ნაკლებს მოიხმარს (2017 წლის მსყიდველობითი უნარის პარიტეტის გათვალისწინებით)¹. ადამიანთა კეთილდღეობისათვის, ადგილობრივ ეკონომიკურ განვითარებასთან ერთად, სიღარიბისა და საცხოვრებელი პირობების განმსაზღვრელი არაეკონომიკური ფაქტორებიც მნიშვნელოვანია. ბიზნესისა და ადამიანებისთვის კონკრეტული ადგილის მიმოხილველობას განსაზღვრავს არა მხოლოდ ეკონომიკური შესაძლებლობები, არამედ ცხოვრების ხარისხის განმსაზღვრელი სხვა ფაქტორებიც: სოციალური ფაქტორები, მმართველობა, დაკავშირებულობა (connectivity) და სხვ. ამიტომ საქართველოს მუნიციპალიტეტებში ცხოვრების ხარისხის განმსაზღვრელ ინდიკატორებზე დაკვირვება მნიშვნელოვანია, რადგან საშუალებას გვაძლევს აღმოვფხვრათ ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარებისა და მოსახლეობის კეთილდღეობის ზრდის შემაფერხებელი ფაქტორები. ამ ინდიკატორებზე დაკვირვება დაეხმარება ადგილობრივ გადაწყვეტილების მიმღებ პირებსა და სხვა დაინტერესებულ მხარეებს, უკეთ დაგეგმონ ადგილობრივი განვითარების ხელშეწყობის პროგრამები. ეს ხელს შეუწყობს კონკურენციასაც ადგილობრივ თვითმმართველობებს შორის, რაც გააუმჯობესებს გარემოს ადგილობრივი განვითარებისთვის.

საქართველოს მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსის კონცეფცია

ISET-ის კვლევითმა ინსტიტუტმა შეიმუშავა ცხოვრების ხარისხის განმსაზღვრელი ინდექსი საქართველოს მუნიციპალიტეტებისთვის, სადაც საბაზისოდ აღებულია 2023 წელი. ინდექსი არის სანდო, გამჭვირვალე, მონაცემებზე დაფუძნებული და საიმედო ინსტრუმენტი, რომელიც ზომავს მუნიციპალიტეტებში ადგილობრივი საცხოვრებელი პირობების პროგრესს, ადარებს პროგრესს ქვეყნის მასშტაბით და იძლევა ინფორმაციას, როგორ აღმოიფხვრას ის ფაქტორები, რაც ადგილობრივ განვითარებას აფერხებს.

საქართველოში მუნიციპალიტეტების დონეზე ერთგვაროვანი მონაცემების შეგროვება გამოწვევაა. მუნიციპალურ დონეზე მონაცემთა შეგროვების სტანდარტიზებული მიდგომის დანერგვა აუცილებელია თანმიმდევრულობისა და შესადარისობის უზრუნველსაყოფად. ერთიანი ჩარჩო დემოგრაფიული, ეკონომიკური და სოციალური ტენდენციების მონიტორინგის უკეთეს საშუალებას იძლევა, რაც ხელს შეუწყობს მტკიცებულებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების მიღებას. ის

¹ წყარო: მსოფლიო ბანკი, 2022 წელი

გააადვილებს მონაცემთა გაზიარებასაც მუნიციპალიტეტებსა და სხვა ორგანოებს შორის, რაც გააუმჯობესებს ადგილობრივი საჭიროებების გარშემო კოორდინაციას და მათზე რეაგირებას. საბაზისო დონის დადგენითა და მუნიციპალურ მონაცემებზე ყოველწლიური დაკვირვებით ინდექსს აქვს პოტენციალი გაზრდეს: (i) ინსტრუმენტი პოლიტიკის შემქმნელთათვის, შემუშავონ მტკიცებულებებზე დაფუძნებული და მონაცემებით გამყარებული მუნიციპალური პოლიტიკა და ამგვარად იმ სფეროებისკენ მიმართონ რესურსები, რომლებიც ყველაზე მეტ ყურადღებას საჭიროებს და/ან ყველაზე დიდი პოტენციალი აქვს, (ii) მუნიციპალიტეტების შედარების საშუალება საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესების თვალსაზრისით და, ამავდროულად წახალისოს მუნიციპალიტეტებს შორის კონკურენცია; (iii) ინსტრუმენტი ადგილობრივი დაინტერესებული მხარეების ჩასართავად, რათა ეფექტიანად მიიღონ მონაწილეობა ადგილობრივი განვითარების შესახებ გადაწყვეტილებების მიღებაში.

ამჟამად საქართველოში არ არსებობს მსგავსი ინსტრუმენტი, რომელიც აგროვებს და/ან აერთიანებს მუნიციპალურ დონეზე არსებულ მონაცემებს და მუნიციპალიტეტების პროგრესის შედარების საშუალებას იძლევა. საქართველოში უკვე არსებობს ორი ინდექსი, რომელიც მუნიციპალიტეტებს სხვადასხვა ჭრილში აფასებს, თუმცა ამ ინდექსების მახასიათებლები და ფოკუსი განსხვავდება ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტის მიერ შემუშავებული ინდექსისგან. ერთია **საქართველოს მუნიციპალიტეტების ინდექსი²**, რომელიც მოიცავს 5 თვითმმართველ ქალაქსა და 20 მსხვილ მუნიციპალიტეტს, რომელთაც აფასებს სამი ძირითადი კრიტერიუმის მიხედვით: მოქალაქეთა მომსახურება, მეწარმეობის მხარდაჭერა და მმართველობის საერთო ეფექტიანობა. მეორეა **ადგილობრივი თვითმმართველობის ინდექსი³**, რომელიც მუნიციპალიტეტებს რამდენიმე მიმართულებით აფასებს. ესენია: საჯარო ინფორმაციის პროაქტიული გამოქვეყნება, ელექტრონული მმართველობა და მოქალაქეთა მონაწილეობა და ანგარიშვალდებულება.

ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტის მიერ შემუშავებული ინდექსი ზომავს ცხოვრების ხარისხს მუნიციპალიტეტებში და წარმოადგენს ყოვლისმომცველ და მრავალგანზომილებიან მაჩვენებელს, რომელიც ოთხ ძირითად მიმართულებას მოიცავს. ესენია: (1) ეკონომიკა, (2) დაკავშირებულობა, ინფრასტრუქტურა და სერვისები, (3) დემოგრაფია და სოციალური ხელმისაწვდომობა, (4) ადგილობრივი მმართველობა და გენდერული თანასწორობა, სადაც ადგილობრივი მმართველობის ძირითადი ცვლადი ადგილობრივი თვითმმართველობის ინდექსია. ინდექსი საშუალებას გვაძლევს დავინახოთ, რა პროგრესი აქვთ მუნიციპალიტეტებს ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესებისა და მოწყვლადობის შემცირების მიმართულებით, ასევე, სად არის განვითარების შემაფერხებელი ფაქტორები და გაუმჯობესების პოტენციალი. ინდექსს შეუძლია ხელი შეუწყოს ჯანსაღ კონკურენციას მუნიციპალიტეტებს შორის პროგრესისა და მოსახლეობისთვის უკეთესი ცხოვრების ხარისხის უზრუნველყოფის მიმართულებით.

² **საქართველოს მუნიციპალიტეტების ინდექსი** შემუშავებული იქნა ახალი ეკონომიკური სკოლა-საქართველოს მიერ ფრიდრიხ ნაუმანის ფონდი თავისუფლებისათვის სამხრეთ კავკასიის ოფისთან თანამშრომლობით.

³ **ადგილობრივი თვითმმართველობის ინდექსი** ერთობლივად შემუშავდა საკონსულტაციო და ტრენინგ ცენტრის (CTC), ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის (IDFI) და მართვის სისტემების განვითარების ცენტრის (MSDC) მიერ, ღია საზოგადოების ფონდი საქართველოს (OSGF) ფინანსური მხარდაჭერით.

როგორ გომავენ ცხოვრების ხარისხს მსოფლიოში

ცხოვრების ხარისხისა და განვითარების ინდექსები მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტებია როგორც გლობალურ, ისე ეროვნულ დონეზე. ეს ინდექსები ზომავს ცხოვრების ხარისხს, აფასებს განვითარების დონეს მინუციპალურ თუ რეგიონალურ დონეზე. მაგალითად, **მერსერის ცხოვრების ხარისხის რეიტინგი** და ეკონომისტის დაზვერვის განყოფილების (EIU) **გლობალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი** მსოფლიოს ქალაქებს აფასებს შემდეგი ფაქტორების მიხედვით: პოლიტიკური სტაბილურობა, ჯანდაცვა, განათლება, ინფრასტრუქტურა და კულტურული გარემო. **შვედეთის მრავალგანზომილებიანი რეგიონული სიღარიბის ინდექსი⁴** კი სიღარიბის შესაფასებლად გვთავაზობს ჩარჩოს, რომელიც აერთიანებს შემდეგ კრიტერიუმებს: ჯანმრთელობა, განათლება, დასაქმება და ძირითად რესურსებზე წვდომა.

ეროვნულ დონეზე ქვეყნები ინდექსს თავიანთი კონტექსტის გათვალისწინებით ადგენენ. მაგალითად, **ჩრდილოეთ მაკედონიის მუნიციპალური განვითარების ინდექსი** 80 მუნიციპალიტეტს შემდეგი მიმართულებებით აფასებს: (1) ინსტიტუტები, ინფრასტრუქტურა და ეკონომიკა, (2) ჯანდაცვა, განათლება და სოციალური უსაფრთხოება, (3) კულტურა, სპორტი, უსაფრთხოება და გარემო. უკრაინის **სოფლის განვითარების ინდექსი** მოიცავს 24 რეგიონს და ყურადღებას ამახვილებს ეკონომიკურ, სოციალურ, ინფრასტრუქტურულ, დემოგრაფიულ და დასაქმების ფაქტორებზე. **ინდოეთის მუნიციპალური ინდექსი** 111 ქალაქს აფასებს სერვისებთან, ფინანსებთან, დაგეგმვასთან, ტექნოლოგიებსა და მმართველობასთან დაკავშირებული ფაქტორების საფუძველზე. ჩრდილოეთ ამერიკაში, აშშ-ის **საუკეთესო შტატების რეიტინგი** და კანადის **საუკეთესო საცხოვრებელი ადგილები** შემდეგ ინდიკატორებს იყენებს: ჯანდაცვა, ეკონომიკა, ხელმისაწვდომობა და გარემოს ხარისხი. ეს ინდექსები მნიშვნელოვან როლს თამაშობენ საჯარო პოლიტიკის წარმართვაში, მოსახლეობის ინფორმირებასა და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებების მიღების მხარდაჭერაში. ისინი ხელს უწყობენ რესურსების ეფექტიან განაწილებასა და სტრატეგიული გეგმების შემუშავებას, რომელთა მიზანია მდგრადი და ინკლუზიური ზრდის ხელშეწყობა.

⁴ **შვედეთის მრავალგანზომილებიანი რეგიონული სიღარიბის ინდექსი** გახდა ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტის პირველადი შთაგონების წყარო საქართველოს მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსის შესამუშავებლად.

ცხოვრების ხარისხის ინდექსები

ინდექსი/რეიტინგი	დონე/დაფარვა	ძირითადი ფაქტორები
<u>ჩრდილოეთ მაკედონიის მუნიციპალური განვითარების ინდექსი (UNDP)</u>	ეროვნული, 80 მუნიციპალიტეტი	ინსტიტუტები, ინფრასტრუქტურა, ეკონომიკა, ჯანდაცვა, განათლება და სოციალური უსაფრთხოება, კულტურა, სპორტი, უსაფრთხოება, გარემო
<u>უკრაინის ტერიტორიული ერთეულების სოფლის განვითარების ინდექსი</u>	ეროვნული, 24 რეგიონი	ეკონომიკა, სოციალური უზრუნველყოფა, ინფრასტრუქტურა, დემოგრაფია, დასაქმება
<u>ინდოეთის მუნიციპალური ინდექსი</u>	ეროვნული, 111 ქალაქი	სერვისები, ფინანსები, დაგეგმარება, ტექნოლოგია, მმართველობა
<u>მერსერის ცხოვრების ხარისხის რეიტინგი</u>	გლობალური, 241 ქალაქი მსოფლიოში	პოლიტიკური სტაბილურობა, დანაშაულის მაჩვენებლები, ჯანდაცვის ხარისხი, განათლება, ინფრასტრუქტურა
<u>გლობალური განვითარების ინდექსი (EIU)</u>	გლობალური, 173 ქალაქი მსოფლიოში	სტაბილურობა, ჯანდაცვა, კულტურა და გარემო, განათლება, ინფრასტრუქტურა
<u>საუკეთესო შტატების რეიტინგი (U.S. News & World Report, აშშ)</u>	ეროვნული, შტატები	ჯანდაცვა, განათლება, ეკონომიკა, ინფრასტრუქტურა, შესაძლებლობები, ფისკალური სტაბილურობა, დანაშაულის მაჩვენებლები, გარემო
<u>საუკეთესო საცხოვრებელი ადგილები (MoneySense, კანადა)</u>	ეროვნული, 417 ქალაქი	ხელმისაწვდომობა, ჯანდაცვა, ეკონომიკა, ამინდი, დანაშაულის მაჩვენებლები
<u>მრავალგანზომილებიანი რეგიონული სიღარიბის ინდექსი (შვედეთი)</u>	გლობალური	სიღარიბე, დასაქმება, რესურსებზე წვდომა, სასურსათო უსაფრთხოება, ჯანმრთელობა, განათლება, სოციალური დაცვა

ISSET-ის მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი

ISSET-ის კვლევით ინსტიტუტში 2021 წელს გაჩნდა ინდექსის შექმნის იდეა. მიზანი იყო მონაცემებზე დაფუძნებული ბაზის შექმნა, რომელიც შეაფასებს მუნიციპალიტეტების პროგრესს და პოლიტიკის შემქმნელებს შესაძლებლობას მისცემს, მონაცემებზე დაყრდნობით მიიღონ ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესებასთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებები. შესაბამისი ჩარჩოს, ინდიკატორებისა და ხელმისაწვდომი მონაცემების განსაზღვრას დრო და ძალისხმევა დასჭირდა. 2025 წლის მარტში გამოქვეყნდა **ISSET-ის მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი**, რომელიც 2023 წლის მონაცემებს ეფუძნება და იქნება საბაზისო მაჩვენებელი მომავალი პუბლიკაციებისთვის. ISSET-ის მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი აერთიანებს ოთხ ძირითად მიმართულებას: (1) ეკონომიკა, (2) დაკავშირებულობა, ინფრასტრუქტურა და სერვისები, (3) დემოგრაფია და სოციალური ხელმისაწვდომობა, (4) ადგილობრივი დემოკრატია და გენდერული თანასწორობა. ოთხი მიმართულება იყოფა 11 ქვე-მიმართულებად და აერთიანებს არსებულ ეროვნულ წყაროებზე დაფუძნებულ 50 ინდიკატორს.

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსის მეთოდოლოგია შედგება შემდეგი ფაზებისგან:

ინდიკატორების შერჩევა, მოპოვება და დამუშავება

ინდექსი მოიცავს მონაცემთა მრავალფეროვან ბაზებს. ესენია: (1) მეორეული მონაცემები მუნიციპალურ დონეზე, რომლებიც მოწოდებულია სხვადასხვა საჯარო ინსტიტუტის მიერ (მაგ.: საქსტატი, ფინანსთა სამინისტრო, საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო, სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო და ა.შ.), (2) მუნიციპალური მონაცემები, რომლებიც მოპოვებულია ადგილობრივი ხელისუფლებებისგან, (3) მეორეული მონაცემები მუნიციპალურ დონეზე, რომლებიც მოპოვებულია კერძო სექტორისა (მაგ.: წამყვანი კერძო ბანკები, საწვავის მიმწოდებლები და ელექტრო ტექნიკის მაღაზიები) და სხვა წყაროებისგან (მაგ.: Google-ის რუკა, ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი). მონაცემები მუშავდება, გამოტოვებული მნიშვნელობები კი ივსება სტატისტიკური იმპუტაციის მეთოდების გამოყენებით.

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსის შექმნა

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსის შექმნა მოიცავს შემდეგ ნაბიჯებს: (1) ინდიკატორების ნორმალიზება; (2) ინდიკატორების აგრეგირება ქვე-მიმართულების დონეზე შეწონილი არითმეტიკული საშუალოს გამოყენებით, სადაც წონები გამოითვლება ძირითადი კომპონენტების ანალიზის (PCA) საფუძველზე; (3) ქვე-მიმართულებების აგრეგირება მიმართულების დონეზე არითმეტიკული საშუალოს გამოყენებით და თანაბრად შეწონით; (4) ინდექსი მიჰყვება შეწონის სისტემას, სადაც თითოეული მიმართულება საერთო წონის 25%-ს შეადგენს, რაც უზრუნველყოფს ეკონომიკური, სოციალური, ინფრასტრუქტურისა და მმართველობის მიმართულებების დაბალანსებულ წარმოდგენას. მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი აფასებს, რომელი მუნიციპალიტეტი უზრუნველყოფს ყველაზე კარგ ან ყველაზე ცუდ საცხოვრებელ პირობებს. თითოეული მუნიციპალიტეტის შეფასება მერყეობს სკალაზე 0-დან 1-მდე, სადაც 1-თან უფრო ახლოს მყოფი მნიშვნელობა უფრო ხელსაყრელ საცხოვრებელ პირობებთან ასოცირდება, ხოლო 0-თან უფრო ახლოს მყოფი მნიშვნელობები ცუდ საცხოვრებელ პირობებზე მიუთითებს.

ძირითადი მიმართულება 1: ეკონომიკა (წონა: 25%)

ქვე-მიმართულება	ინდიკატორი	წყარო
ეკონომიკური აქტივობა	ქალაქებისა და მუნიციპალიტეტების მიერ შექმნილი დამატებული ღირებულება (მლნ ლარი 1000 მოსახლეზე)	საქსტატი
	მუნიციპალიტეტების მიერ განხორციელებული ინვესტიციები ფიქსირებულ აქტივებში (მლნ ლარი 1000 მოსახლეზე)	საქსტატი
	დასაქმებულთა რაოდენობა ქალაქებისა და მუნიციპალიტეტების მიხედვით 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	დასაქმებულთა საშუალო თვიური ხელფასი მუნიციპალიტეტების მიხედვით (ლარი)	საქსტატი
	მოსახლეობის წილი საქალაქო ტიპის დასახლებაში %	საქსტატი
	მშენებლობაზე გაცემული ნებართვები 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	დასრულებული ობიექტები 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	პორტების რაოდენობა	სამაგიდო კვლევა
	საბიუჯეტო ხარჯები (1000 ლარი 1000 მოსახლეზე)	საქსტატი; ფინანსთა სამინისტრო
	სასტუმროებისა და სასტუმროს ტიპის დაწესებულებების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	ოთახების რაოდენობა სასტუმროებსა და სასტუმროს ტიპის დაწესებულებებში 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	სტუმრების რაოდენობა სასტუმროებსა და სასტუმროს ტიპის დაწესებულებებში 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
სოციალური მონაცემები	დასაქმებულთა რაოდენობა სასტუმროებსა და სასტუმროს ტიპის დაწესებულებებში 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	სოციალურად მოწყვლადი პირების წილი 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
კავშირი	ხანდაზმულთა დამოკიდებულების კოეფიციენტი (65 წელს გადაცილებული მოსახლეობის შეფარდება სამუშაო ძალასთან)	საქსტატი

ძირითადი მიმართულება 2: დაკავშირებულობა, ინფრასტრუქტურა და სერვისები (წონა: 25%)

ქვე-მიმართულება	ინდიკატორი	წყარო
კავშირი	მუნიციპალური ტრანსპორტის რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	მუნიციპალიტეტები; საქსტატი
	მანძილი უახლოეს აეროპორტამდე (კმ)	Google-ის რუკა
	სარკინიგზო სადგურების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	საქართველოს რკინიგზა

სერვისები	ბაზრებისა და ბაზრობების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	იუსტიციის სახლების რაოდენობა	იუსტიციის სახლი
	ბანკის ფილიალების რაოდენობა (თიბისი, საქართველოს ბანკი, ლიბერთი) 1000 მოსახლეზე	თიბისი ბანკი, საქართველოს ბანკი, ლიბერთი ბანკი
	ბენზინგასამართი სადგურების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	ვისოლი, გალფი, რომპეტროლი, ლუკოილი, სოკარი
	ელექტრო ტექნიკის მაღაზიების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	ელიტ ელექტრონიკსი, მეგატექნიკა, ალტა
	ნაგვის ურნების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	მუნიციპალიტეტები
	ნაგვის მანქანების რაოდენობა ერთ ნაგვის ურნაზე	მუნიციპალიტეტები
ინფრასტრუქტურა	გაზიფიკაცია %	საქსტატი
	სუფთა წყალზე წვდომა (წყალმომარაგების სისტემა ბინაში) %	საქსტატი

ძირითადი მიმართულება 3: დემოგრაფია და სოციალური ხელმისაწვდომობა (წონა: 25%)

ქვე-მიმართულება	ინდიკატორი	წყარო
დემოგრაფია	მოსახლეობაში ახალგაზრდების (15-24) წილი	საქსტატი
	შობადობის მაჩვენებელი (დაბადებულთა რაოდენობა 1000 მოსახლეზე)	საქსტატი
	65 წელს გადაცილებული მოსახლეობის წილი მთლიან მოსახლეობაში	საქსტატი
ბანდაცვა	საავადმყოფოებში საწოლების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	საავადმყოფოებისა და სამედიცინო ცენტრების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	ჯანდაცვის პერსონალის რაოდენობა (ექიმები, ექთნები) 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	ექიმთან ვიზიტების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	5 წლამდე ასაკის ბავშვთა სიკვდილიანობის მაჩვენებელი	საქსტატი
განათლება	საჯარო სკოლამდელ და საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ბავშვების საშუალო რაოდენობა ერთ მასწავლებელზე	საქსტატი
	სკოლების რაოდენობა 1000 მოსახლეზე	საქსტატი
	უნივერსიტეტების რაოდენობა	შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრი; საქსტატი

	პროფესიული განათლების დაწესებულებების რაოდენობა	საქსტატი
სპორტი, რეკრეაცია და კულტურა	მუნიციპალიტეტის მთლიანი ფართობიდან პარკების ფართობის წილი	მუნიციპალიტეტები; საქსტატი
	სპორტული ობიექტები, ინფრასტრუქტურა (მოედნები, სტადიონები, საცურო აუზები და ა.შ.) 1000 მოსახლეზე	მუნიციპალიტეტები; საქსტატი
	თეატრებისა და მუზეუმების რაოდენობა	საქსტატი

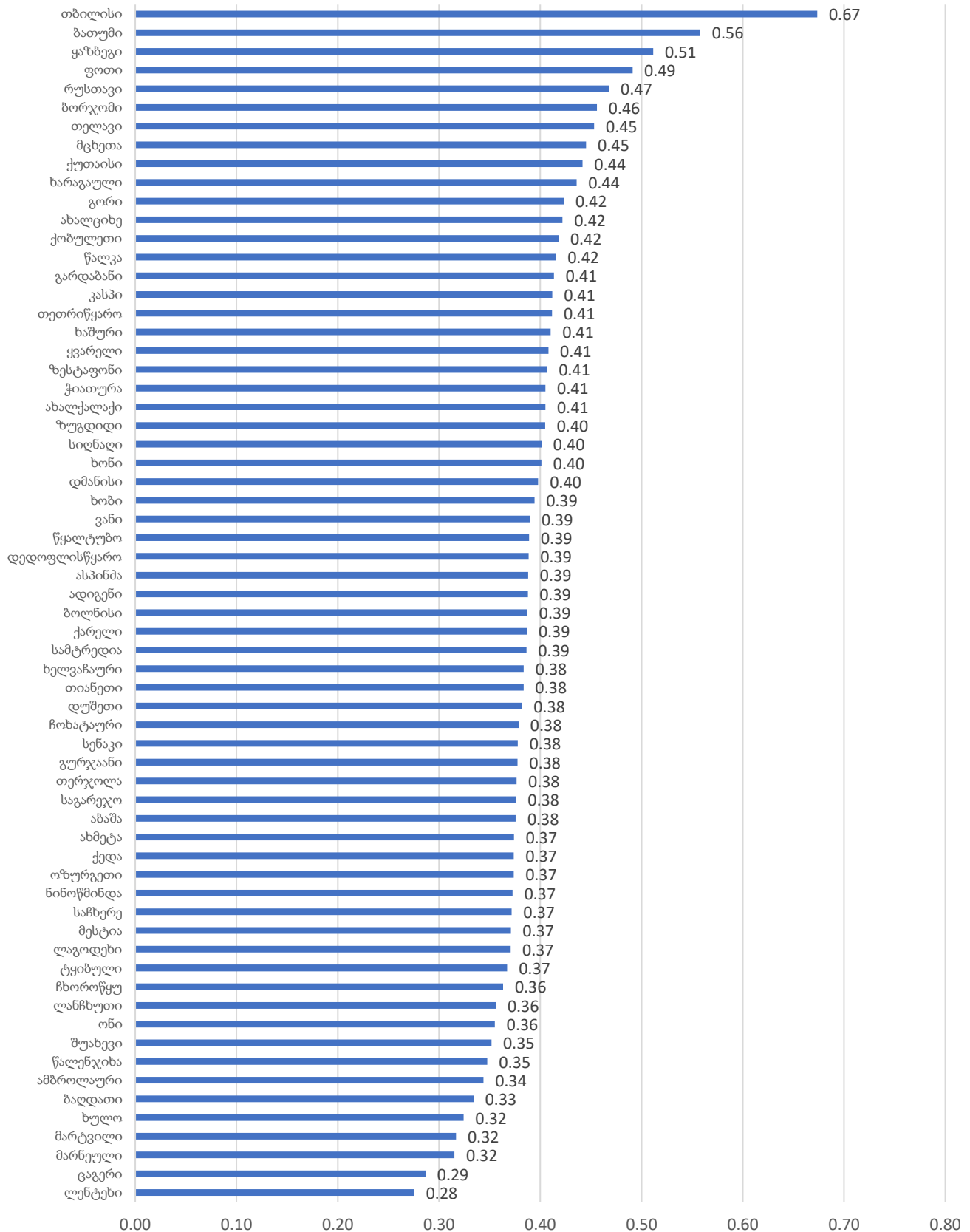
ძირითადი მიმართულება 4: ადგილობრივი დემოკრატია და გენდერული თანასწორობა (წონა: 25%)

მე-მიმართულება	ინდიკატორი	წყარო
ადგილობრივი დემოკრატია	აქტივობა ეროვნულ არჩევნებში %	საქართველოს საარჩევნო ადმინისტრაცია
	პოლიტიკური პარტიების რაოდენობა ადგილობრივ საკრებულოში	მუნიციპალიტეტები
	ადგილობრივი თვითმმართველობის ინდექსი	ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი (IDFI)
	არჩევნების ჰერფინდალ-ჰირშმანის (HHI) ინდექსი 2024	ავტორების გამოთვლები საქართველოს საარჩევნო ადმინისტრაციის მონაცემებზე დაყრდნობით
	ადგილობრივი მედია	კომუნიკაციების კომისია
გენდერული თანასწორობა	ქალების წარმომადგენლობა ადგილობრივ თვითმმართველობაში	მუნიციპალიტეტები
	ქალებზე რეგისტრირებული ბიზნესების წილი %	საქსტატი
	ქალებზე რეგისტრირებული უმრავი ქონების წილი %	საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო (NAPR)

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსის შედეგები

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი ზომავს და ადარებს ცხოვრების ხარისხსა და დონეს საქართველოს მუნიციპალიტეტებს შორის. 2023 წლის ცხოვრების ხარისხის ინდექსი მერყეობს უმაღლესი 0.67-დან, რომელიც დედაქალაქმა თბილისმა მიიღო, უმცირეს 0.28-მდე, რომელიც ლენტეხის მუნიციპალიტეტში დაფიქსირდა. 1-ელი გრაფიკი აჩვენებს 64 მუნიციპალიტეტის რეიტინგს. ინდექსში თბილისის მაჩვენებელი მნიშვნელოვნად მაღალია, მას მოსდევს ბათუმი, დანარჩენ მუნიციპალიტეტებს შორის განსხვავებები კი შედარებით უმნიშვნელოა. საშუალო ინდექსის მაჩვენებელი 0.40-ს შეადგენს, 22 მუნიციპალიტეტში ფიქსირდება საშუალოზე მაღალი მაჩვენებელი, ხოლო 38 მუნიციპალიტეტში – საშუალოზე დაბალი.

გრაფიკი 1. ცხოვრების ხარისხის ინდექსი მუნიციპალიტეტების მიხედვით

შეფასების მიხედვით, საქართველოში ცხოვრების ხარისხი ყველაზე მაღალი არის თბილისში. დედაქალაქი ლიდერობს ოთხივე მიმართულებით და მთლიანობაში აღწევს 0.67 ინდექსის პუნქტს. თბილისმა ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი – 0.78 ინდექსის პუნქტი - ეკონომიკის მიმართულებით მიიღო, ყველაზე დაბალი კი – დემოგრაფიასა და სოციალურ ხელმისაწვდომობაში, რისი მიზეზიც მოსახლეობის მაღალი რაოდენობაა.

თბილისს მოსდევს ბათუმი 0.11 ინდექსის პუნქტის სხვაობით, რაც მოსალოდნელი შედეგია. ბათუმში ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ფიქსირდება ეკონომიკის მიმართულებით, რაც საკმაოდ ახლოსაა დედაქალაქის მაჩვენებელთან, ხოლო ყველაზე დაბალი – ადგილობრივ დემოკრატიასა და გენდერულ თანასწორობაში, რაც არჩევნებში დაბალი აქტივობითაა გამოწვეული.

მესამე ადგილზეა ყაზბეგი, 0.16 ინდექსის პუნქტის ჩამორჩენით თბილისთან მიმართებით და 0.05-ით – ბათუმთან. ყაზბეგში ყველაზე კარგი შედეგი ფიქსირდება ეკონომიკის მიმართულებით, რაც ძირითადად განპირობებულია ტურიზმის ინდიკატორების მაღალი მაჩვენებლით და შედარებით დაბალი სოციალური მოწყვლადობით. ყაზბეგში ყველაზე დაბალი მაჩვენებლის მქონე მიმართულებაა ადგილობრივი დემოკრატია და გენდერული თანასწორობა, განსაკუთრებით დაბალი შედეგი აქვს ადგილობრივ მმართველობაში, სხვა ქვე-მიმართულებებთან შედარებით.

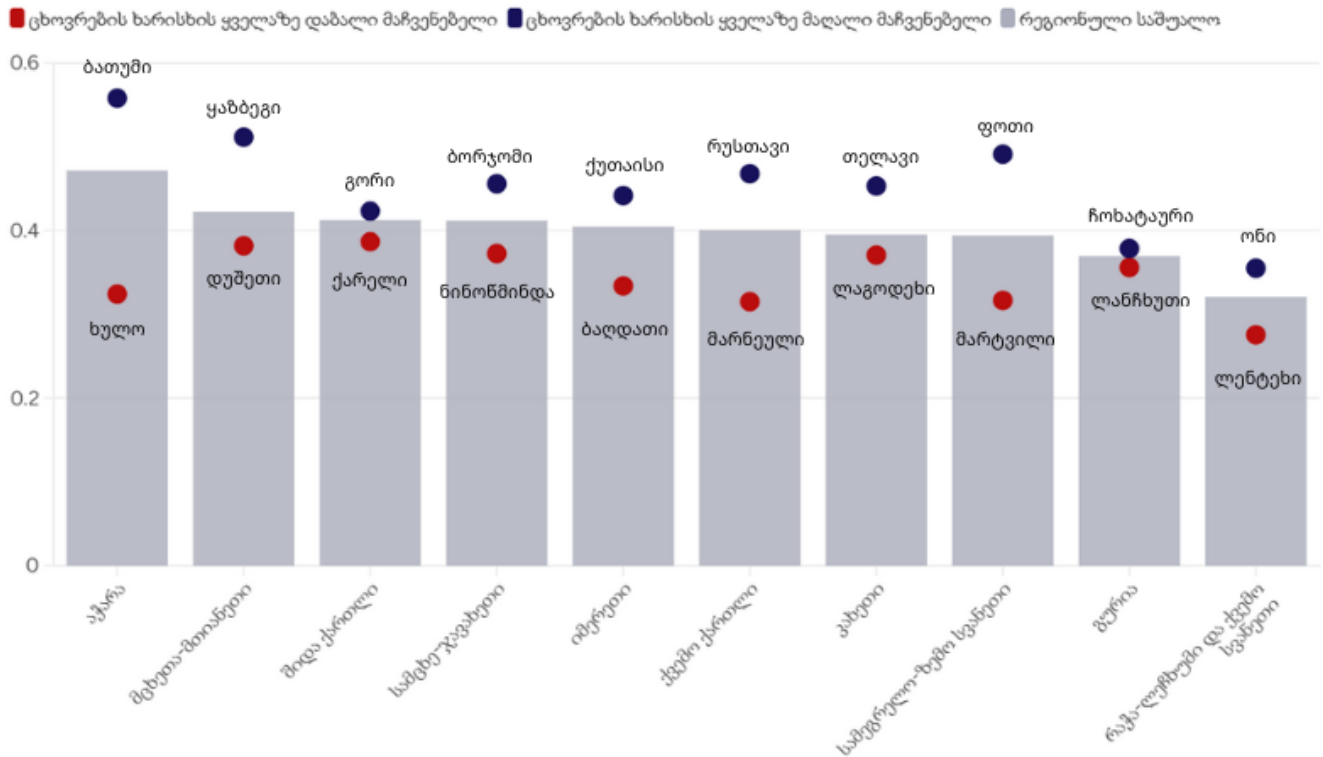
პირველი 10 მუნიციპალიტეტი

მუნიციპალიტეტი	რეიტინგი	ინდექსი	ეკონომიკა	დაკავშირებადობა, ინფრასტრუქტურა და სერვისები	დემოგრაფია და სოციალური ხელმისაწვდომობა	ადგილობრივი დემოკრატია და გენდერული თანასწორობა
თბილისი	1	0.67	0.78	0.71	0.53	0.69
ბათუმი	2	0.56	0.74	0.53	0.52	0.44
ყაზბეგი	3	0.51	0.72	0.50	0.44	0.39
ფოთი	4	0.49	0.67	0.33	0.37	0.59
რუსთავი	5	0.47	0.58	0.44	0.38	0.47
ბორჯომი	6	0.46	0.62	0.45	0.40	0.35
თელავი	7	0.45	0.48	0.50	0.32	0.51
მცხეთა	8	0.45	0.63	0.43	0.30	0.43
ქუთაისი	9	0.44	0.39	0.49	0.44	0.44
ხარაგაული	10	0.44	0.38	0.48	0.28	0.61

მე-2 გრაფიკი ასახავს ცხოვრების ხარისხის საშუალო მაჩვენებელს თითოეული რეგიონისთვის (თბილისის გამოკლებით) და გამოყოფს რეგიონის შიგნით მუნიციპალიტეტებს, რომელთაც ყველაზე მაღალი და დაბალი მაჩვენებელი აქვთ. რეგიონებს შორის ყველაზე მაღალი ინდექსის მაჩვენებელი (0.47) ფიქსირდება აჭარაში, სადაც ბათუმს ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი აქვს, ხულოს კი – ყველაზე დაბალი. აჭარას მოსდევს მცხეთა-მთიანეთი ცხოვრების ხარისხის ინდექსის საშუალო მაჩვენებლით

(0.42), სადაც ყაზბეგს ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი აქვს. ყველაზე დაბალი საშუალო მაჩვენებელი აქვს რაჭა-ლეჩხუმსა და ქვემო სვანეთის რეგიონს (0.32), რაც ოდნავ დაბალია გურიის მაჩვენებელზე (0.37).

გრაფიკი 2. მუნიციპალიტეტები რეგიონებში ყველაზე მაღალი და დაბალი ცხოვრების ხარისხის ინდექსით (თბილისის გარდა)

დასკვნა: რას უნდა ველოდეთ?

ინდექსი ქმნის მუნიციპალურ მონაცემთა საცავს: მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი ჯერჯერობით ერთადერთი და ძირითადი მუნიციპალურ მონაცემთა საცავია საქართველოში. ეს იქნება ახალი ინსტრუმენტი ქვეყნისთვის მრავალგანზომილებიანი დინამიკური მონაცემების შესაგროვებლად, რაც საშუალებას მოგვცემს თვალი ვადევნოთ ადგილობრივი განვითარების პროგრესს. 2023 წლის საბაზისო მონაცემებზე დაფუძნებულმა მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსმა გამოავლინა მნიშვნელოვანი განსხვავებები მუნიციპალიტეტებს შორის, განსაკუთრებით ეკონომიკისა და დაკავშირებულობის, ინფრასტრუქტურისა და სერვისებზე ხელმისაწვდომობის მიმართულებით. ინდექსი გააძლიერებს მუნიციპალიტეტებსა და ადგილობრივ მოთამაშეებს, რადგან საშუალება ექნებათ, გაიზიარონ საუკეთესო პრაქტიკა, გააკეთონ შედარებითი ანალიზი და დროთა განმავლობაში დააკვირდნენ მონაცემებს, რაც ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღების შესაძლებლობას მისცემთ.

საჯარო წვდომა და მარტივად გამოყენებადი ინსტრუმენტი: ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტი ყოველწლიურად გამოაქვეყნებს ინდექსს და ერთ სივრცეში მოუყრის თავს დინამიკურ მონაცემებს, რათა ხელმისაწვდომი იყოს პოლიტიკის შემქმნელების, მკვლევარებისა და მეცნიერების, ექსპერტების, ბიზნეს-საზოგადოებისა და ადგილობრივი დაინტერესებული მხარეებისთვის. ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტი ამჟამად მუშაობს მომხმარებლისთვის მარტივად გამოსაყენებელი, ინტერაქტიული და ღია პლატფორმის შექმნაზე, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნება ყველა დაინტერესებული მხარისთვის.

მონაცემთა ხელმისაწვდომობის შემდგომი გაუმჯობესება მუნიციპალურ დონეზე: ცნობილია, რომ მუნიციპალურ დონეზე მონაცემები შეზღუდულია, ამიტომ მნიშვნელოვანია, საქსტატმა და სხვა საჯარო ინსტიტუტებმა პრიორიტეტი მიანიჭონ ძირითადი ინდიკატორების სისტემატურ შეგროვებასა და გავრცელებას, რაც წაახალისებს ადგილობრივ დონეზე მონაცემების მრავალგანზომილებიან შეფასებას. ასეთი მონაცემებია, მაგალითად, მონაცემები გარემოსდაცვით ფაქტორებზე (ჰაერის დაბინძურება და ხარისხი, ბუნებრივი კატასტროფები და მწვანე სივრცეები); უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული მონაცემები (მაგ.: პოლიციელთა რაოდენობა და დანაშაულის მაჩვენებლები, რაც აუცილებელია საზოგადოებრივი უსაფრთხოების შესაფასებლად); მონაცემები განათლების ხარისხსა და შედეგებზე (მაგ.: ეროვნულ გამოცდებზე საშუალო ქულები და ბევრი სხვა).

ამ ინდიკატორების მუნიციპალურ დონეზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა შესაძლებელს გახდის უფრო ზუსტი შეფასებების გაკეთებას და ინფორმირებული გადაწყვეტილებების მიღებას ადგილობრივი განვითარებისთვის.

გამოყენებული ლიტერატურა

Elliott, D. (2024). *"Best States" Why Utah is the best state.*

Mercer. (2024). *Quality of Living City Ranking 2024 .*

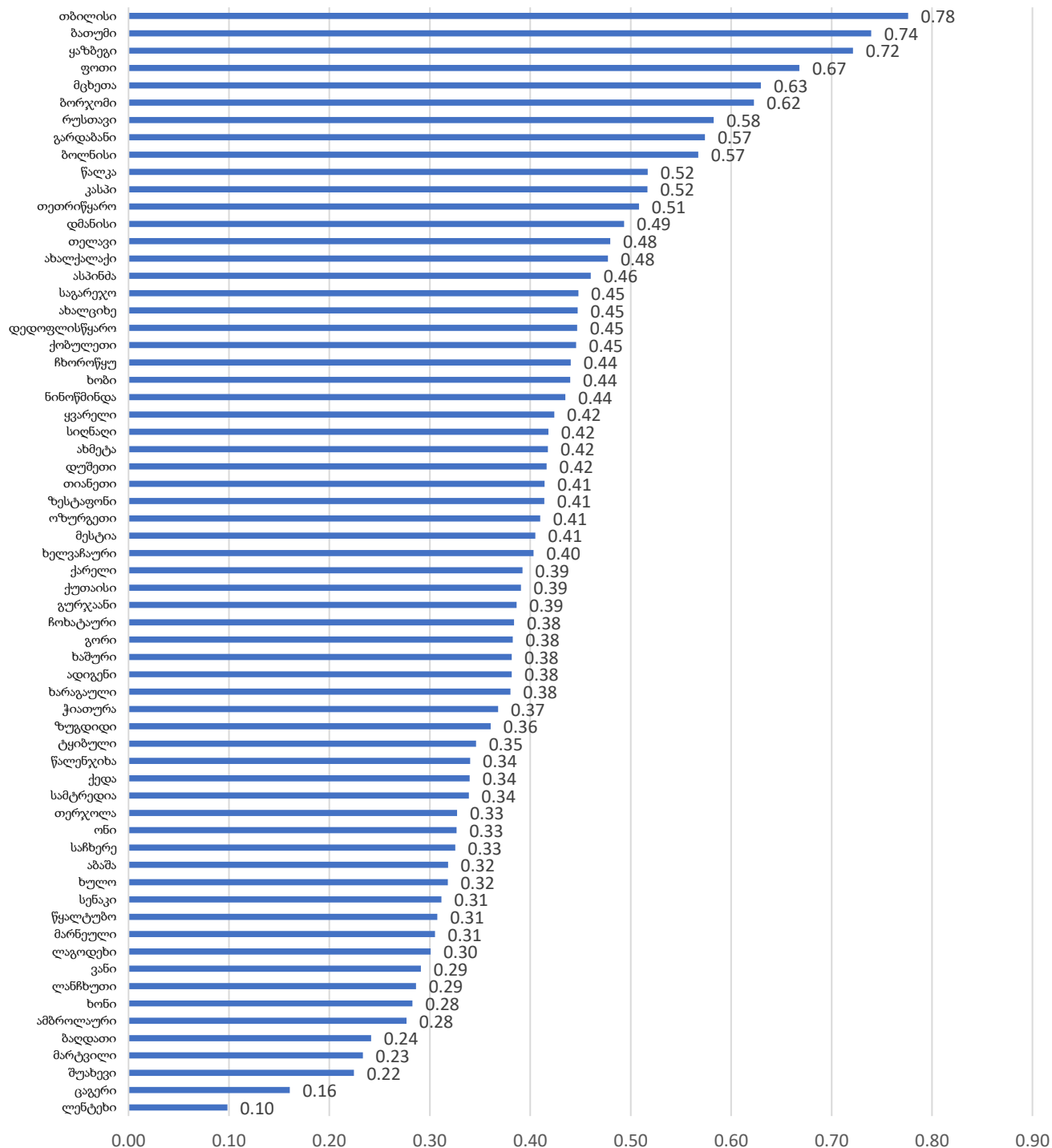
Sida. (2017). *Dimensions of Poverty Sida's Conceptual Framework.*

The Economist Intelligence Unit Limited. (2023). *The Global Liveability Index 2023.*

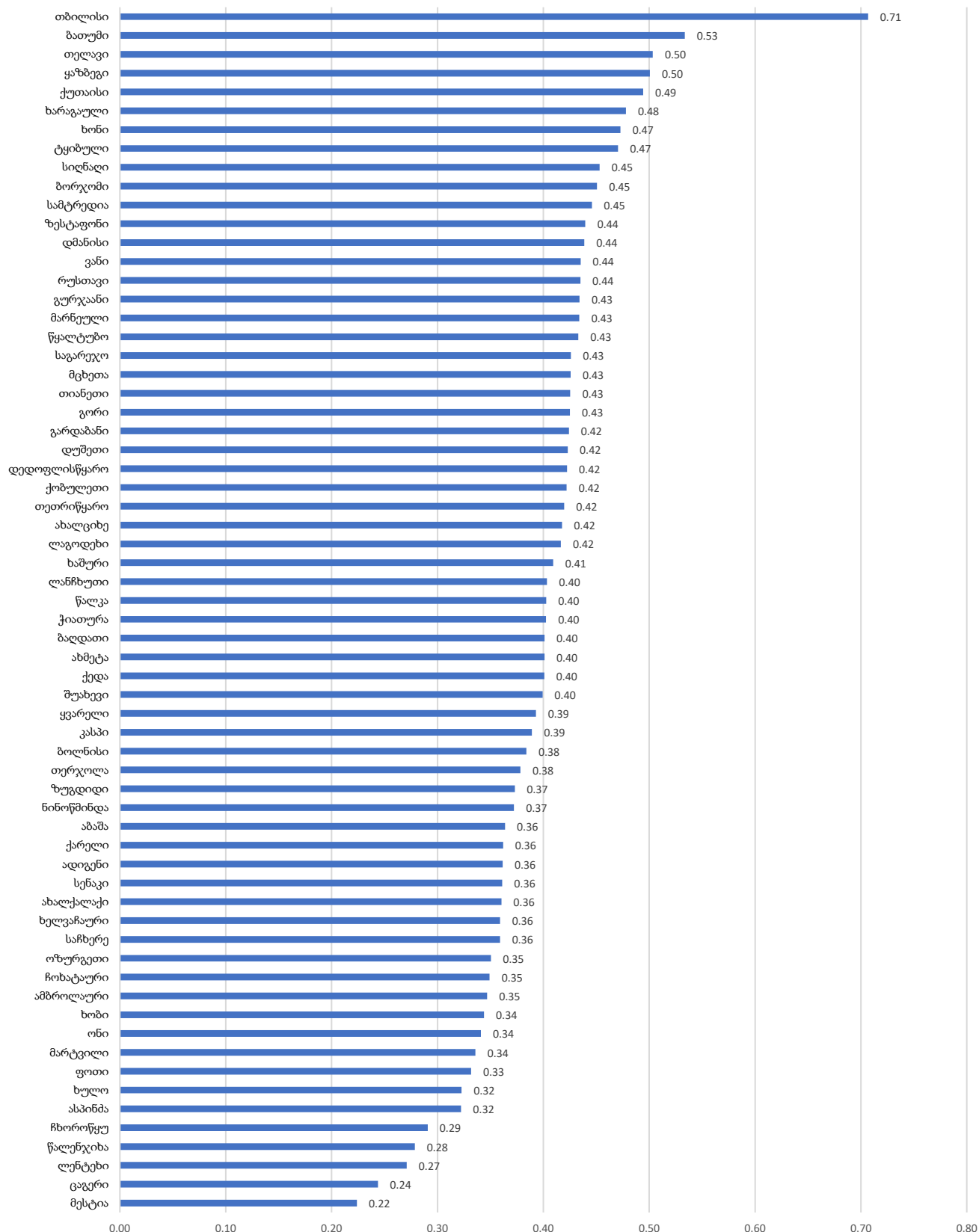
The Economist Intelligence Unit Limited. (2024). *The Global Liveability Index 2024 - The World's most liveable Cities.*

დანართები

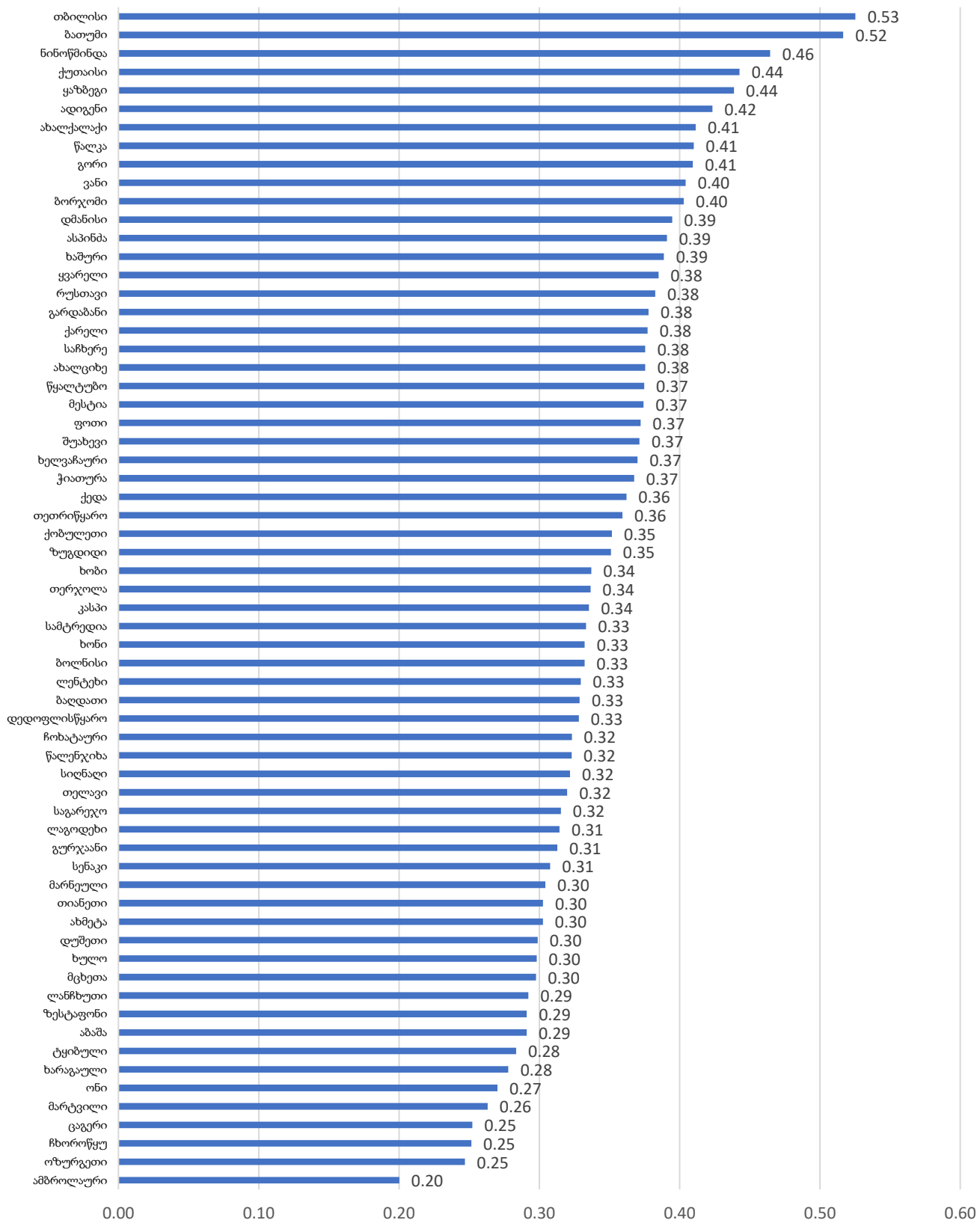
დანართი 1. მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი მიმართულებების მიხედვით
მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი ეკონომიკის მიმართულების მიხედვით

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი დაკავშირებულობის, ინფრასტრუქტურის და სერვისების მიმართულების მიხედვით

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი დემოგრაფიისა და სოციალური წვდომის მიხედვით

მუნიციპალური ცხოვრების ხარისხის ინდექსი ადგილობრივი დემოკრატიისა და გენდერული თანასწორობის მიმართულებების მიხედვით

